

מניעתה והדברתה של חדקונית הדקל האדומה בעצי דקל בנוי

שמעון ביטון, מנהל תחום הגנת הצומח, שה"מ, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

חדקונית הדקל האדומה פוגעת בשורה ארוכה של דקלים בסביבה האורבנית והכפרית. התמר הקנרי הוא הפגיע ביותר מבין דקלי הנוי, ולכן עיקר פעולות ההדברה מכוונות לעץ זה.

ההדברה מבוססת על טיפולי מניעה והדברה בתכשירים שלהלן:

סימבוס או קרטה מקס 0.3% (קוטלי חיפושיות בוגרות) + קונפידור 0.2% (קוטל זחלים) או סימבוס 0.3% (קוטל חיפושיות בוגרות) + קוהינור 0.2% (קוטל זחלים); בנפח תרסיס של 15 ליטר מים לקדקוד של עץ דקל. בעץ נגוע מומלץ להוסיף פוליקור בריכוז של 0.1%. מטפלים 3 פעמים במהלך הקיץ, החל מחודש מרס, בהפרש של 3 חודשים בין הטיפולים.

התכשיר טוטם מיועד לקטילת חיפושיות בוגרות וזחלים. מומלץ לרססו בריכוז 0.2% ובנפח תרסיס של 10 ליטר מים לקדקוד העץ. בעץ נגוע מוסיפים פוליקור 0.1%.

התכשיר איפון קוטל זחלים. מומלץ לרססו בריכוז של 0.2% ל-25 ליטר מים לקדקוד העץ. מטפלים פעמיים בשנה - בחודש מרס ובחודש אוגוסט.

התכשיר מוספילן קוטל זחלים אף הוא, ומומלץ לרססו בריכוז של 0.2% ל-15 ליטר מים לקדקוד של העץ, פעמיים בשנה - בחודש מרס ובחודש אוגוסט.

בעצים שגובהם 2-3 מטרים, מטפלים באופן עצמאי או ע"י גננים. בעצים שגובהם רב מ-4 מטרים, מומלץ לפנות למדבירים בעלי מוט טלסקופי המאפשר ריסוס בטוח ויעיל בקדקודי הדקלים.

בתמר מצוי מטפלים בקדקודי העצים באזורים שבהם הוכחדו דקלי התמר הקנרי או כאשר במלכודות הניטור נלכדות חיפושיות בכמות חריגה - עד 50 חדקוניות לשבוע במלכודת פיקוסאן המשווקת ע"י חברת "ביו-בי".

עץ תמר מצוי הנפגע מהחדקונית מפיל את קדקודו ללא סימנים מקדימים. בתמר הקנרי הנגיעות מתבטאות בהתייבשות הכפות ללא קריסת העץ.

דקלי הושינגטוניה, סייגרוס רומזוף (דקל דמוי קוקוס), ארכי-תמר אלכסנדרה (דקל הטבעות),

דפסיס משולש (דקל משולש) ובוטיה דרומית נמצאו נגועים בד"כ בקדקודם אך לא קרסו. נגיעות נצפתה בהם גם בבסיסי הכפות. בשלב זה נבדקים טיפולים בריכוזים כפי שהוזכר לעיל, בהזלפה איטית ובנפח שייקלט על ידי הדקל (טרם קיים רישוי). מדיניות ההדברה בעצים אלה תהיה כנראה כבתמר מצוי.

גיזומי כפות מומלץ לבצע גיזומי כפות בחודשים דצמבר-פברואר. גיזום כפות בכל תאריך אחר מחייב ריסוס מידי על פצעי הגיזום בתכשירים שהוזכרו.

בעצי תמר מצוי בעלי חוטרם יש לרסס את החוטרם עד כדי הרטבה מלאה ונגירה באותם המינונים שהוזכרו. הורדת חוטרם תיעשה רק אם אין מנוס מפעולה כזו, ובעונת החורף בלבד.

במקרה של הסרת חוטרם יש לרסס את אזור ההסרה במינונים שצוינו לעיל, 3 פעמים בהפרש של שבוע בין ריסוס לריסוס, ולמרוח משחת גיזום.

יש להימנע ככל האפשר מגיזום עצי דקל, כיוון שהחדקוניות נמשכות לעצים גזומים. בעצים גזומים יש לרסס את פצע הגיזום במינונים שצוינו לעיל, 3 פעמים, בהפרש של שבוע בין גיזום לגיזום, ולמרוח משחת גיזום.

הצבת מלכודות - רצוי להציב מלכודות ללכידת חדקונית הדקל האדומה על פני הקרקע ובצל, המסייעת לצמצום השימוש בחומרי הדברה ולמעקב אחר הנגיעות באזור.

ליד דקל קנרי תוצב המלכודת במרחק של 25 מטר מהעץ; ואם הדבר אינו מתאפשר והמלכודת תוצב סמוך לעץ – יש לטפל בעץ הקרוב ביותר בחומרים הכימיים שהוזכרו.

בשדרות או בגנים ציבוריים, שבהם יש ריכוזי דקלים, יוצבו המלכודות במרחקים של 25 מטר זו מזו.

חובה לתחזק את המלכודות ולוודא כי הן מכילות את כל החומרים הפעילים: נדיפית פרומון, בקבוק עם אתיל אצטט, מים ומולסה. ניתן להוסיף גם חומר צמחי, כמו פירות תמרים.

יש חשיבות רבה לביצוע הטיפול בו-זמנית בשטחים ציבוריים ובשטחים פרטיים כדי למנוע מעבר של החיפושית משטחים שאינם מטופלים לאלה שטופלו ולמנוע בכך נגיעות חוזרת.

בשלב זה נבחנים דרכי טיפול וחומרים נוספים (הזרקות לגזע, נמטודות, פטריות טפיליות ועוד). טרם גובשה המלצה לגבי שיטות טיפול וחומרים אלו או אחרים.

עץ מת ויבש - מגמיעים את הקדקוד כמתואר לעיל, גוזמים את כפותיו, עוטפים את קדקוד הדקל ביריעת פלסטיק ומהדקים בחוט לגזע, כדי למנוע תפוצה של חיפושיות בוגרות הנמצאות בקדקוד אל עצים אחרים. כעבור תקופה של שבוע לפחות, כורתים את העץ וגורסים אותו במרסקת גזם. את הגזם מרססים בסימבוס 0.5% ומפנים אותו אל מחוץ לגן. את הכפות הגזומות יש לרסק במרסקת גזם או לשרוף (יש לקבל אישור לשרפה במחוזות משרד החקלאות).

העתקת דקלים - אין ערובה לכך שדקלים מועתקים אינם מכילים את המזיק. המעתיק עצי דקל עושה זאת על אחריותו בלבד. מומלץ לטפל בעצים המועתקים כמתואר לעיל, וכמובן להמשיך ולתת טיפולי מניעה במקום החדש.

בעת רכישת דקלים ממשתלה יש לוודא כי העצים מטופלים בהתאם להמלצות.

דיווח על נגיעות בחדקונית - על כל תמר נגוע בחדקונית מומלץ לדווח בקישור: http://weevil.agri.gov.il/he/pages/the_weevil.php, כדי שיהיו בידנו נתונים לניטור.

כריתת עץ תמר מחויבת ברשיון כריתה. יש לפנות בנושא לפקיד היערות האזורי בקק"ל או לרשות המקומית.

לחלק מתכשירי ההדברה המומלצים לשימוש בדפון זה, ישנו רישוי לשימוש עד לתאריך 1/6/2016. לאחר מועד זה, יש לבדוק אם עדיין קיים רישוי לשימוש בתכשירים אלו.

כל העצות הכלולות במסמך זה הן בגדר המלצה בלבד.